

ÚJABB ADATOK A *POLYDESMUS COLLARIS* C. L. KOCH, 1847 (DIPLOPODA: POLYDESMIDA) BAKONYI ELTERJEDÉSÉHEZ

KORSÓS Zoltán¹ – KONTSCHÁN Jenő¹ – MURÁNYI Dávid²

¹ – Magyar Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest

² – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc

Abstract: New data about the distribution of *P. collaris* C. L. Koch, 1847 in the Bakony Mts – We found this species at five new localities of the Bakony Mts. including the most northern locality in Europe. A short description about the species and its habitat is given.

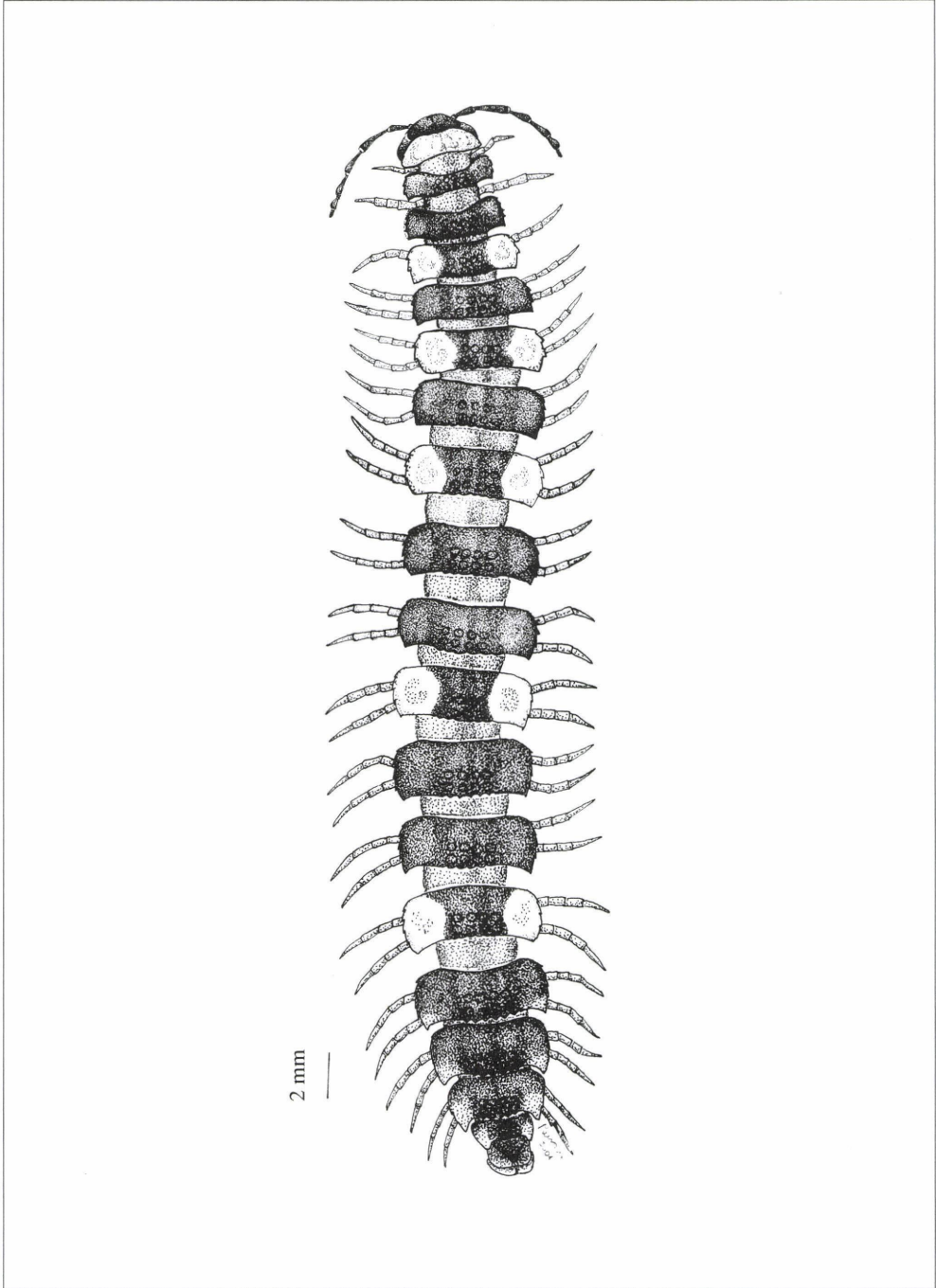
Bevezetés

A zömmel mediterrán (a korábbi jugoszláviai) elterjedésű *Polydesmus collaris* C. L. Koch, 1847 faj Magyarország területéről csak kevés helyről került elő. Elsődlegesen az ország délnyugati régiójából ismert (a Mecsektől az Őrségig) (KORSÓS 1994), de innen is csak szórványos adatokkal rendelkezünk. Magyarországi első adata Baranya megyéből (DADAY 1889) van, de előfordul Tolna megyében (LOKSA 1954), a Dráva mellékén (KORSÓS 1995), és Somogyban (KORSÓS 2001) is. A Bakonyból csak néhány helyről (Százaz-Gerence, Somberek-séd, Kőris-hegy, Porva-Csesznek, Németbánya, Jásd) vannak adataink (PAPP 1968, GEBHARDT 1963, ILOSVAY 1978).

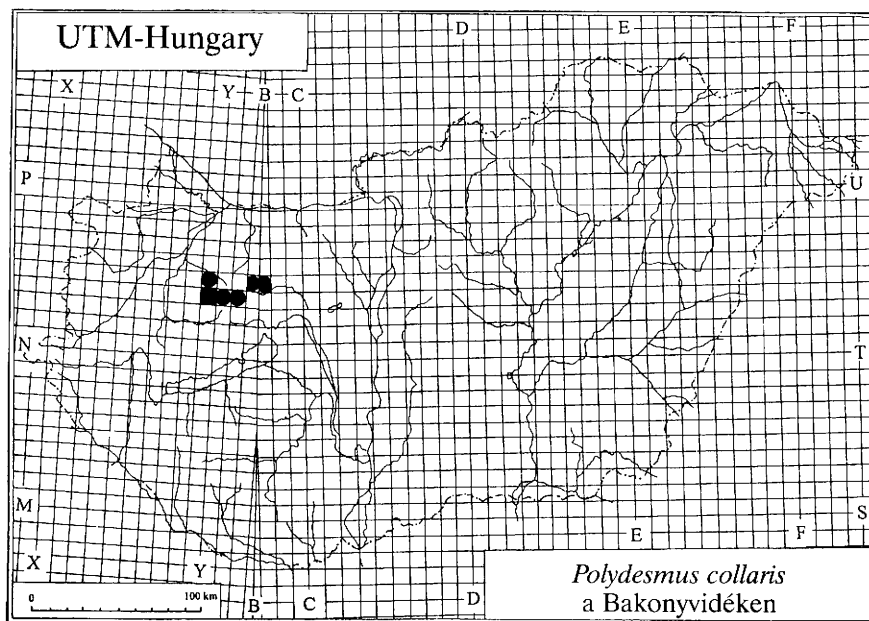
A *P. collaris* egyedeket egyeléses módszerrel, kövek és korhadt fatörzsek forgatásával és talajcsapdával gyűjtöttük. A begyűjtött egyedeket a MTM Állattárának Ikerszelvényes Gyűjteményében helyeztük el.

A faj bemutatása

Ez a szép ikerszelvényes 28–39 mm hosszú. Szelvényeinek száma 20. A nyakpajzs (az 1. szelvény) és a 2. szelvény fehéres-sárgás, áttetsző (innen kapta a magyar nevét: sárganyakú ikerszelvényes). Hátlemezei oldalirányban kiszélesednek, a 4., 6., 8., 11. és 14. hátszelvény oldalkaréjai élénksárga vagy narancssárga színűek (1. ábra). Bár a rokon faj – *P. complanatus* (Linnaeus, 1761) – is viselhet sárgás foltokat a hátlemezek oldalkaréjain, de ezek sohasem olyan kifejezettek, mint a fent említett fajnál. A két fajt a hímek alapján teljes biztonsággal csak a 7. szelvény hasoldalán szabadon látható párzólábukról lehet azonosítani.

1. ábra: A *Polydesmus collaris* C. L. Koch, 1847 habitusrajza (Murányi eredeti)

2. ábra:

A *P. collaris* elterjedése a Bakonyban (■= korábban ismert előfordulás (KORSÓS 1994), ●= új előfordulás)

A faj előfordulása és élőhelyei a Bakonyban

A Bakony-hegység egész területén vizsgáltuk a patakok árterületét. A *P. collaris* fajt öt új helyen találtuk meg, amelyek kivétel nélkül patakparti égeresek. A gyűjtési helyek hűvös mikroklimájúak, mindenütt magas a talaj nedvességtartalma és avarral (elsősorban *Alnus spp.*) dúsan borítottak (nedvességkedvelő kísérő *Isopoda*-faunával pl. *Hyloniscus riparius* (Koch, 1838) és *Ligidium hypnorum* Verhoeff, 1901). Bár a patakparti vegetáció és a talajfauna összetétele az egyes gyűjtőhelyek között hasonló, de a patakok és a patakok faunája eltér.

Gyűjtési adatok: Zirc-Akli: Szarvaskút (UTM: YN-13) 2001.03.27. egyelve; Bakonyháza: Gaja-part (UTM: YN-24) 2001.06.26. talajcsapda és egyelve; Jásd: Gaja-part (UTM: BT-74) 2001.06.26. talajcsapda; Ugod: Vörös János-séd part (UTM: XN-94) 2001.08.08. egyelve; Bakonybél: Fekete-séd part, Tisztavíz forrásnál (UTM: YN-03) 2001.08.09. talajcsapda.

Összegzés

A fent említett négy újabb adattal a *P. collaris* faj előfordulása a Bakony területén már nem tekinthető pontszerűnek, továbbá feltételezhetjük, hogy a későbbiekben a faj további lelőhelyekről is elő fog kerülni és ezáltal bakonyi areájáról is pontosabb ismereteink lesznek. A most közzétett adatok Magyarország és ezzel együtt Európa legészakibb előfordulását tartalmazzák (ugodi gyűjtőhely), illetve a jásdai és a bakonyházi gyűjtések a faj keleti-bakonyi előfordulását bizonyítják.

Irodalom – References

- DADAY J. (1889): A magyarországi Myriopodák magánrajza – Kir. M. Természettud. Társ. Budapest
- GEBHARDT, A. (1963): A Mecsek-hegység barlangjainak biológiai vizsgálata – Janus Pann. Múz. Évk. 1963: 5–32
- ILOSVAY GY. (1978): A Bakonyi Természettudományi Múzeum Isopoda-, Diplopoda- és Chilopoda gyűjteményéről, illetve a Bakony-hegység Isopoda-, Diplopoda- és Chilopoda faunájának kutatottságáról – in: Tóth S. (szerk.): A VII. Bakonykutató Ankét: 19–23.
- KORSÓS, Z. (1994): Checklist, preliminary distribution maps, and bibliography of millipedes in Hungary (Diplopoda) – Miscnea zool. hung. 9: 29-82.
- KORSÓS Z. (1995): Néhány adat a Dráva-mellék ikerszelvényes (Diplopoda) faunájához. Előzetes közlemény – Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sorozat 8: 31-36.
- KORSÓS Z. (2001): Somogy megye ikerszelvényeseinek katalógusa (Diplopoda) – Natura Somogyiensis 1: 49-56.
- LOKSA, I. (1954): Die Polydesmus-Arten des Faunengebietes des Karpatenbeckens – Annls Mus. hist.-nat. hung. 5: 215-224.
- PAPP J. (1968): Bakony-hegység állatföldrajzi viszonyai – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 7: 251-314.

A szerzők címe (Authors' address): Dr. KORSÓS Zoltán és KONTSCHÁN Jenő
Magyar Természettudományi Múzeum Állattára
H-1088 Budapest
Baross u. 13.

MURÁNYI Dávid
Bakonyi Természettudományi Múzeum
H-8420 Zirc
Rákóczi tér 1.